

EUROPEAN UNION

**EU
MISSIONS**

ADAPTATION TO CLIMATE CHANGE

**Rokasgrāmata par ieinteresēto
pušu un iedzīvotāju iesaistīšanu
pielāgošanās klimata pārmaiņām
procesā, tostarp: rīki, labā prakse
un pieredze**

SATURS

IEINTERESĒTO PUŠU UN IEDZĪVOTĀJU IESAISTĪŠANA PIELĀGOŠANĀS KLIMATA PĀRMAIŅĀM PROCESĀ	4
1. SOLIS: PIELĀGOŠANĀS PAMATU SAGATAVOŠANA	8
2., 3. UN 4. SOLIS: KLIMATA RISKU UN IEVAINOJAMĪBAS NOVĒRTĒJUMS UN PIELĀGOŠANĀS IESPĒJU IDENTIFICĒŠANA, NOVĒRTĒŠANA UN ATLASE.....	18
5. SOLIS: PIELĀGOŠANĀS POLITIKAS UN PASĀKUMU ĪSTENOŠANA.....	24
6. SOLIS: UZRAUDZĪBA, NOVĒRTĒŠANA UN MĀCĪŠANĀS	30

Autori: Marianne Wehbe¹, Gloria Salmoral¹,
Manuel Bea¹, Elena López-Gunn¹, Richard J. Smithers².

¹ Icatalist, ² Ricardo

E-pasts: info@mip4adapt.eu

Manuskripts atjaunināts 2025. gada martā

Lūdzu, citējiet šo dokumentu kā Wehbe, M., Salmoral, G., López-Gunn, E., M. & Smithers, R.J. 2024. Rokasgrāmata par ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistīšanu pielāgošanās klimata pārmaiņām procesā, tostarp: rīki, labā prakse un pieredze. 2025. gada marts. ES misija par pielāgošanos klimata pārmaiņām. Eiropas Savienība, Brisele.

Atruna

Šis dokuments atspoguļo tikai autoru viedokli, un Eiropas Komisija nav atbildīga par tajā ietvertās informācijas iespējamo izmantošanu. Iepriekš publicēts materiāls un citu autoru darbs ir pienācīgi citēts. Atkārtota izmantošana ir atļauta ar nosacījumu, ka tiek norādīts avots un netiek pārveidota dokumenta sākotnējā nozīme vai vēstījums.

Eiropas Komisija nav atbildīga par jebkādām sekām, kas izriet no dokumenta atkalizmantošanas. Eiropas Komisijas dokumentu atkalizmantošanas politiku īsteno, pamatojoties uz Komisijas 2011. gada 12. decembra Lēmumu 2011/833/ES par Komisijas dokumentu atkalizmantošanu (OV L 330, 14.12.2011., 39. lpp.).

Visi attēli © Eiropas Savienība, ja vien nav norādīts citādi.

© Eiropas Savienība, 2025

IEINTERESĒTO PUŠU UN IEDZĪVOTĀJU IESAISTĪŠANA PIELĀGOŠANĀS KLIMATA PĀRMAIŅĀM PROCESĀ

Ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistīšana veicina pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu nozīmīgumu, efektivitāti un uzticamību, vairojot uzticību un atbalstot kolektīvu mandātu pielāgošanās pasākumu īstenošanai. Tas tiek panākts, iestrādājot vietējā mēroga apsvērumus un problēmas, papildinot lejupējas (top-down) pieejas, veicinot kopīgu atbildību un noskaidrojot kopīgos mērķus.

Šī rokasgrāmata reģioniem un pašvaldībām, ko izstrādājusi ES pielāgošanās klimata pārmaiņām misijas īstenošanas platforma (MIP4Adapt), akcentē četras galvenās darbības ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistei pielāgošanās klimata pārmaiņām procesā:

- **Komunikācija:** skaidras un pieejamas informācijas sniegšana
- Ieinteresēto pušu un kopienu **iesaiste**
- Ieinteresēto pušu un iedzīvotāju **apvienošana**, lai veicinātu sadarbību, un
- Kolektīvas un individuālas rīcības **veicināšana**.

1. attēls. Reģionālā pielāgošanās atbalsta rīka (RAST) posmi. Avots: [Misijas portāls](#).

Rokasgrāmata piedāvā praktiskus veidus, kā iesaistīt ieinteresētās puses un iedzīvotājus un veicināt viņu aktīvu līdzdalību visos pielāgošanās klimata pārmaiņām plānošanas un īstenošanas posmos. Rokasgrāmata sniedz norādījumus par attiecīgajām līdzdalības aktivitātēm un izceļ rīkus, labo praksi un praktiskos piemērus, kā iesaistīt ieinteresētās puses un iedzīvotājus visos pielāgošanās klimata pārmaiņām plānošanas cikla posmos, kā norādīts [reģionālajā pielāgošanās atbalsta rīkā \(RAST\)](#) (1. attēls).

Vispārējās līdzdalības aktivitātes (piemēram, semināri, fokusa grupas un iedzīvotāju asamblejas) un ar tām saistītos rīkus ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistīšanai var izmantot dažādos kontekstos, ne tikai pielāgošanās klimata pārmaiņām plānošanai un īstenošanai, lai nodrošinātu stabilu pamatu iesaistīšanai. Šos līdzdalības pasākumus un rīkus var izmantot, lai apkopotu dažādus viedokļus, izprastu bažas, veicinātu dialogu, aktīvu līdzdalību un vienprātību. Lai gan tās ne vienmēr var aptvert visus viedokļus, šīs iniciatīvas var būt efektīvas un kalpot par pamatu inovatīvāku līdzdalības pasākumu un saistīto rīku izstrādei un īstenošanai, lai iesaistītu ieinteresētās puses un iedzīvotājus.

KAS JAUNS...

Sākotnējā rokasgrāmatā par ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaisti pielāgošanās klimata pārmaiņām ir izklāstītas vispārējās līdzdalības nodrošināšanas pieejas un ar tām saistītie rīki. Šajā atjauninātajā versijā ir ņemtas vērā pirmā izdevuma lietotāju atsauksmes un iekļauti jauni rīki un norādījumi, lai uzlabotu tās praktisko pielietojumu. Mēs esam pilnveidojuši pieejas dažādu veidu ieinteresēto pušu iesaistīšanai, tostarp no privātā sektora un trešo pušu pārstāvjiem, tādējādi nodrošinot plašāku pielietojumu. Papildus, esam sagatavojuši tematiskas skrejlapas, kas vērstas uz līdzdalības pasākumiem un saistītiem rīkiem, lai atvieglotu lēmumu pieņemšanu visā pielāgošanās plānošanas ciklā. Šajās skrejlapās aplūkoti šādi jautājumi:

- **Radoša iesaiste**, izmantojot radošas pieejas noturības veicināšanai pielāgošanās klimata pārmaiņām nolūkā. Radoši līdzdalības pasākumi un ar tiem saistītie rīki var palīdzēt aptvert plašāku perspektīvu spektru, ļaujot cilvēkiem brīvi izpausties un dot savu ieguldījumu dažādos, mākslinieciskos un oriģinālos veidos. Radoša līdzdalība veicina emocionālu saikni, zināšanu apmaiņu, kopienas veidošanu, iedvesmo rīcību un ietekmē klimata politiku.

- **Privātā sektora iesaistīšana**, jo īpaši, lai apzinātu un īstenotu pielāgošanās klimata pārmaiņām pasākumus un inovatīvus risinājumus. Privātajam sektoram ir resursi, zināšanas un inovatīvas spējas, lai sniegtu būtisku ieguldījumu klimata pārmaiņu jomā. Iesaistot uzņēmumus klimata stratēģiju izstrādē un īstenošanā, jūs varat izmantot to potenciālu, lai veicinātu ilgtspējīgu praksi, kas atbalsta pielāgošanos klimata pārmaiņām. Sadarbība starp publisko un privāto sektoru var veicināt efektīvu, inovatīvu risinājumu izstrādi, kas risina klimata ievainojamības un risku problēmas, uzlabojot pielāgošanos no vides, sociālā un ekonomiskā viedokļa.
- **Atbalsts ievainojamām grupām**, lai nodrošinātu, ka rīcība klimata jomā ir iekļaujoša. Tiem, kurus klimata pārmaiņas var ietekmēt visvairāk, bieži vien ir nepieciešama mērķtiecīga intervence, lai pielāgotos mainīgajiem apstākļiem un palielinātu savu noturību. Iniciatīvas var koncentrēties uz resursu pieejamības nodrošināšanu, savstarpēju mācīšanos un atbalsta sistēmām, kas ļauj ievainojamām grupām piedalīties pielāgošanās klimata pārmaiņām plānošanā un īstenošanā. Lai šīm kopienām piešķirtu iespējas, tās ir aktīvi jāiesaista, lai apzinātu un noteiktu to ievainojamību un vājās vietas, kas ietekmē to spējas pielāgoties ar klimatu saistītiem apdraudējumiem. Darba ietvaros grupas locekļi identificē, prioritizē un īsteno pielāgošanās klimata pārmaiņām pasākumus, kas atbilst viņu vajadzībām.

Izmantojot **visas sabiedrības pieeju un aktīvi** iesaistot visu veidu ieinteresētās puses un iedzīvotājus, jūs varat nodrošināt, ka neviens netiek atstāts novārtā, veicināt sociālo taisnīgumu un uzlabot pielāgošanās klimata pārmaiņām efektivitāti, lai mazinātu ievainojamību un riskus un palielinātu noturību pret klimata pārmaiņām.

Lai efektīvi izmantotu rokasgrāmatu, sāciet ar iepazīšanos ar RAST 1. soli, kas ir ļoti svarīgs, lai izstrādātu iesaistīšanas un komunikācijas stratēģiju. Šis fundamentālais solis palīdzēs jums iesaistīt ieinteresētās puses un iedzīvotājus visā pielāgošanās klimata pārmaiņām plānošanas procesā.

Virzoties uz priekšu, izmantojiet rokasgrāmatu atbilstoši savām vajadzībām. Izmantojiet to kā elastīgu, visaptverošu resursu, izvēloties tās sadaļas, kas vislabāk atbilst jūsu vajadzībām. Katra sadaļa atbilst citam plānošanas cikla posmam, un tās var izmantot neatkarīgi.

Kā vislabāk izmantot katru sadaļu:

- Tematiskās skrejlapas: sāciet ar tām, lai ātri iepazītos ar piedāvāto rīku piemēriem.
- RAST soļu tabulas: izmantojiet šīs tabulas, lai atrastu detalizētus piedāvāto rīku aprakstus.

Rokasgrāmatā var atrast tiešas saites uz sīkāku informāciju par katru no rīkiem, kā arī to pielietojuma piemērus un labo praksi.

Rokasgrāmatā ir iekļauti visi iepriekšējā versijā izmantotie rīki, kā arī papildu rīki par to, kā iesaistīt dažāda veida ieinteresētās puses.

Rokasgrāmatā ir izstrādāta saskaņā ar RAST pieeju, iepazīstinot ar konkrētiem līdzdalības pasākumiem un ar tiem saistītiem rīkiem, labo praksi un pieredzi, kas saistīta ar ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistīšanu katrā pielāgošanās klimata pārmaiņām plānošanas cikla posmā.

Līdzdalības pasākumu un saistīto rīku izvēle, lai iesaistītu ieinteresētās puses un iedzīvotājus pielāgošanās klimata pārmaiņām plānošanā un īstenošanā, ir atkarīga no katra posma mērķiem un jūsu pielāgošanās virsmērķiem. Tie var ietvert informācijas apmaiņu, kopīgas analīzes veikšanu, savstarpējas mācīšanās veicināšanu, iespēju pieņemt kopīgus lēmumus un konkrētu ieinteresēto pušu iesaistīšanu. Atkarībā no jūsu zināšanām un kapacitātes, iespējams, ir vērts nolīgt konsultantu, kas jums palīdzēs efektīvi iesaistīt ieinteresētās puses no valsts un privātā sektora, kā arī trešo pušu pārstāvjus un iedzīvotājus un īstenot līdzdalības pasākumus, izmantojot ar tiem saistītos rīkus.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka neatkarīgi no tā, cik tālu esat savā pielāgošanās ciklā, ir svarīgi iepazīties ar 1. soli, kas attiecas uz iesaistīšanas un komunikācijas stratēģijas izstrādi. Jūs varat pilnveidot un pielāgot savu iesaistīšanas un komunikācijas stratēģiju, kad īstenojat nāamos pielāgošanās klimata pārmaiņām plānošanas cikla soļus.

1. SOLIS: PIELĀGOŠANĀS PAMATU SAGATAVOŠANA

Kā lasīt šo sadaļu:

Vispirms pārskatiet RAST 1. soļa izvirzītos mērķus ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistīšanai, lai izprastu, kādēļ to darāt. Šajā sadaļā ir izskaidrots, cik svarīga ir ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaiste agrīnā posmā. Izpētiet sniegtos praktiskos piemērus iesaistīšanas un komunikācijas stratēģijas izstrādei. Tas tiks pamatu efektīvākam riska novērtējumam un politikas izstrādei turpmākajos posmos.

Šīs sadaļas mērķi:

- Sniegt pārskatu par RAST pirmo soli: pielāgošanās klimata pārmaiņām plānošanas pamatu sagatavošana.
- Likt uzsvāru uz ieinteresēto pušu no publiskā un privātā sektora un trešo pušu pārstāvju, kā arī iedzīvotāju agrīnu iesaistīšanu procesā.
- Uzsvērt līdzdalības pasākumu nozīmi sadarbības veicināšanā.
- Sniegt praktiskus piemērus, kā izstrādāt iesaistīšanas stratēģiju, kas nodrošina iekļaujošu un efektīvu pielāgošanās plānošanu.

1. solis Pielāgošanās pamatu sagatavošana

1. solī, sagatavojot pamatus pielāgošanās plānošanai, ir jāapkopo un jāsakārto būtiskākie pielāgošanās plānošanas procesa elementi. Tas ietver galveno ieinteresēto pušu no publiskā un privātā sektora, trešo pušu pārstāvju, kā arī iedzīvotāju, kas jāiesaista, apzināšanu. To iesaistīšana agrīnā posmā nodrošina to, ka viņu viedokļus un ieskatus var integrēt jau pašā sākumā, liekot pamatus efektīvākam un iekļaujošākam risku novērtējumam (2. solis), pielāgošanās pasākumu identificēšanai, atlasei un īstenošanai (3., 4. un 5. solis), kā arī uzraudzībai, novērtēšanai un mācīšanās (6. solis). Izveidojot strukturētu pieeju iesaistei 1. solī, jūs varat izveidot spēcīgu un saskaņotu pamatu jēgpilnai līdzdalībai, apmaiņai un sadarbībai visā pielāgošanās plānošanas ciklā.

Šajā solī jūs varat izstrādāt vietējam kontekstam pielāgotu iesaistīšanas un komunikācijas stratēģiju (skatīt 1. attēlu), pievēršoties šādiem galvenajiem jautājumiem:

- Kāpēc jums ir svarīgi sadarboties ar ieinteresētajām pusēm un iedzīvotājiem kopumā, īpaši attiecībā uz katru pielāgošanās plānošanas procesa soli?
- Kas ir vadošie nozaru speciālisti un pārstāvji no publiskā un privātā sektora un trešajām pusēm, kuri jāiesaista pielāgošanās plānošanas ciklā?
- Kā jūs nodrošināsi ilgtermiņa politisko atbalstu?
- Kā jūs nodrošināsi veiksmīgu līdzdalības procesu, kas palīdzēs jums panākt sabiedrības atbalstu jūsu pielāgošanās klimata pārmaiņām plānam un iedvesmos uz rīcību?
- Kādus pasākumus un kāpēc jūs iekļausiet savā iesaistīšanas un komunikācijas stratēģijā?

2. solis Klimata risku un ievainojamības novērtējums

3. solis Pielāgošanās iespēju apzināšana

4. solis Pielāgošanās iespēju novērtēšana un izvēle

5. solis Pielāgošanās politikas un pasākumu īstenošana

6. solis Uzraudzība, novērtēšana un mācīšanās

Vispirms varat veikt ieinteresēto pušu kartēšanu un apzināšanu. Piemēram, **RESIN rokasgrāmatā** tiek rekomendēts:

- Apzināt ieinteresētās puses no publiskā un privātā sektora, kā arī trešo pušu pārstāvjus, veicot ieinteresēto pušu kartēšanu.
- Noteikt ieinteresēto pušu kategorijas, izmantojot **ietekmes un interešu matricu**, lai novērtētu to ietekmes un iesaistes līmeni klimata pielāgošanās pasākumos un nošķirtu:
  - Galvenos spēlētājus (liela ietekme, liela interese): būtiskas ieinteresētās puses, kuras aktīvi jāiesaista lēmumu pieņemšanā.
  - Galvenos aizstāvjus (liela ietekme, maza interese): spēcīgi, bet mazāk iesaistīti spēlētāji, kuru intereses būtu jāapmierina, lai novērstu pretestību.
  - Spēcīgus atbalstītājus (maza ietekme, liela interese): ieinteresētās puses bez lēmumu pieņemšanas pilnvarām, kas var sniegt būtisku atbalstu.
  - Citus dalībniekus (maza ietekme, maza interese): sākotnēji mazāk nozīmīgi spēlētāji, kas būtu jāuzrauga, lai konstatētu izmaiņas to ietekmē vai interesē par pielāgošanās plānošanu.
- Analizēt ieinteresēto pušu attiecības (sk. **sociālo tīklu analīzes ievadnorādījumus**).

Varat izmantot RACI matricu, lai noskaidrotu:

- **Atbildīgos**, t.i., tos, kas pārvalda nozares, sistēmas vai aktīvus pielāgošanās plānošanas procesā.
- **Lēmumpieņēmējus**, t.i., tos, kas pieņem galvenos lēmumus un pārrauga procesu.
- **Padomdevējus**, t.i., ekspertus un konsultantus, kas var sniegt būtisku ieguldījumu un informāciju.
- **Informējamos**, t.i., tos, kurus ietekmē klimata pārmaiņas, un tos, kuri var gūt labumu no pielāgošanās pasākumiem.

Ietekmes un interešu matrica un RACI matrica kopā var palīdzēt jums izstrādāt visaptverošu un koordinētu iesaistīšanas un komunikācijas stratēģiju, kas nosaka, kas un kā jāiesaista katrā pielāgošanās procesa posmā.

Efektīvai **saziņai** un iesaistei jānodrošina, ka galvenie vēstījumi tiek skaidri nodoti mērķauditorijām, izmantojot vispiemērotākos līdzekļus, tostarp līdzdalības pasākumus. Paziņojumi ir jāpielāgo tā, lai tie atbilstu auditorijas vajadzībām, prioritātēm un bažām; neatkarīgi no tā, vai tie ir lēmumu pieņēmēji, praktiķi, eksperti vai plaša sabiedrība. Skaidra, atbilstoša un saistoša satura, pārliecinošu stāstu, saprotamas valodas un vizuālu elementu izmantošana palīdz veicināt izpratni, sadarbību, iesaistīšanos un atbalstu pielāgošanās pasākumiem.

Ja esat liela reģionāla vai vietēja iestāde, kurai ir nepieciešamās spējas un resursi, jūs varat apsvērt **prakses kopienas** izveidi (sk. "**Prakses kopienas rokasgrāmatu**"), iesaistot attiecīgās ieinteresētās puses no publiskā un privātā sektora, kā arī trešo pušu pārstāvjus, un/vai pilsoņu asamblejas izveidi, kas būtu iesaistīta visos turpmākajos soļos (sk. 1. tabulu). Tomēr, pirms apņemties izveidot prakses kopienu vai pilsoņu asambleju, ir vērts pārliicināties, ka varat to uzturēt ilgtermiņā.

1. tabulā apkopota informācija par dažādiem līdzdalības veidiem, ar tiem saistītiem rīkiem un labo praksi, kas jums var būt noderīga.

Lai turpinātu veidot reģionālo un vietējo iestāžu savstarpēju izpratni par to, kā vislabāk iesaistīt ieinteresētās puses un iedzīvotājus pielāgošanās klimata pārmaiņām procesā, lūdzu, izmantojiet iespēju dalīties ar saviem centieniem, iesniedzot **Pielāgošanās stāstus misijas portālam** un sniedzot ieguldījumu **ES Pielāgošanās misijas prakses kopienā**. Kopiena rīko seminārus un nodrošina iespēju sadarboties visiem, kas piedalās misijas īstenošanā visā Eiropā. Turklāt var būt lietderīgi pievienoties arī **Kompetenču centra līdzdalības un apspriežu demokrātijas jautājumos (CC-DEMOS)** prakses kopienai, kas sniedz iespējas apmainīties ar pieredzi, uzlabot līdzdalības procesus un stiprināt ieinteresēto pušu iesaisti pielāgošanās politikā. Šī iniciatīva, ko vada Eiropas Komisijas Kopīgais pētniecības centrs (JRC), piedāvā apmācības, sadarbību pētniecības jomā un platformu, lai dalītos ar paraugpraksi līdzdalības un apspriežu demokrātijas jomā.

1. tabula. Ieteicamie līdzdalības pasākumi ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistīšanai 1. solī: sagatavošanās pielāgošanās pasākumiem.

Līdzdalības pasākums	Mērķa grupa	Kāpēc izmantot šo pasākumu 1. solī	Apsvērumi	Noderīgu rīku, labās prakses un pieredzes piemēri
Ieinteresēto pušu kartēšana un analīze	Ieinteresētās puses	Kopīga analīze ieinteresēto pušu identificēšanai un iedalīšanai kategorijās. Būtiski, lai veidotu pierādījumu bāzi, politisko atbalstu, izveidotu pārvaldības struktūras un apzinātu un analizētu ieinteresētās puses un to lomas.	Precīza identifikācija un iesaistīšana Iespējamie aizspriedumi kategorizēšanā	Noderīgi rīki RESIN metodoloģija un vadlīnijas ieinteresēto pušu kartēšanai; ieinteresēto pušu iedalīšana kategorijās un prioritāšu noteikšana, izmantojot sociālo tīklu analīzi ; lomu un pienākumu piešķiršana, izmantojot RACI matricu . Labā prakse un pieredze Ieinteresēto pušu tīkls Rogalandes apgabala padomē ; kā iesaistīt inovatoru ekosistēmu ar inovatīvu pieeju Blekinge reģionā ; galveno ieinteresēto pušu ceļvedis Andalūzijas reģionā .
Prakses kopienas	Ieinteresētās puses; iedzīvotāji	Iesaistīt un konsultēties par pielāgošanās klimata pārmaiņām plānošanas cikla lēmumiem. Palīdz savstarpējai izpratnei, pierādījumu bāzes veidošanai un pārvaldības struktūru izveidei, izmantojot savstarpēju mācīšanos un sadarbību.	Nepieciešama pastāvīgas iesaistīšanas stratēģija	Noderīgi rīki ES un JRC prakses kopienu rokasgrāmata ; īpašs raksts par prakses kopienām un klimata pārmaiņām . Labā prakse un pieredze Reģionālā COP Val de Luāras centrā , lai vides mērķus pārvērstu konkrētās darbībās; ES projekts “Digitālā ūdens pilsēta” ar prakses kopienu, kas koncentrējas uz klimata pārmaiņu problēmu risināšanu ūdens nozarē un jaunām tehnoloģijām.
Klimata asambleja	Iedzīvotāji	Veiksmīgas dalības nodrošināšana. Kritiski svarīgi, lai radītu drošu telpu debatēm un apspriedēm, politisko atbalstu, atbildību par jautājumiem un izpratnes veicināšanu par pielāgošanās plāniem.	Augstas organizatoriskās un loģistikas prasības	Noderīgi rīki ES projekta CLIMAS rīku komplekts klimata asamblejai un laboratorijai; resursi par klimata asambleju KNOCA (Zināšanu tīkls par klimata asamblejām). Labā prakse un pieredze Iedvesmojoša pieredze Vestminsterā, Skotijā, Krakovā, Katalonijā, Milānā, Kembridžā un Zagrebā .
Stāstu stāstīšana	Iedzīvotāji	Informēšana par klimata pārmaiņu ietekmi, izmantojot naratīvu pieeju. Efektīvs pasākums, lai informētu par pielāgošanos, veicinātu izpratni un savstarpēju mācīšanos.	Efektivitāte ir atkarīga no stāstījuma kvalitātes	Noderīgi rīki ParCos projekts; Ambrogio un Gajas klimata stāstu karte . Labā prakse un pieredze Stāstu stāstīšanas pieredze Nantes metropolē ; Overņas-Ronas-Alpu Enerģētikas un vides aizsardzības reģiona (AURA-EE) klimata stāstu rīks .
Klimata pastaiga	Iedzīvotāji	Iedzīvotāju iesaistīšana, izmantojot interaktīvu pieredzi. Tā veicina izpratnes veidošanu un savstarpēju mācīšanos par pielāgošanos saistošā veidā.	Paļaušanās uz laikapstākļiem, var neaptvert visu auditoriju.	Noderīgi rīki Klimata pilsētu pastaiga; Klimata pastaiga un Mainīgo pasaulu klejotāji (Wanderers of Changing Worlds) . Labā prakse un pieredze Klimata pastaiga Grācas pilsētā .
Klimata festivāls	Iedzīvotāji	Informācijas apmaiņa un savstarpēja mācīšanās, iesaistot iedzīvotājus mākslas pasākumos, izstādēs un interaktīvās ekspozīcijās. Noderīgi informētības veicināšanai, politiskajam atbalstam un plašas un lielas auditorijas iesaistīšanai.	Liels organizatoriskais darbs	Labā prakse un pieredze Klimata festivāli Golvejā un Edinburgā ; klimata pakalpojumu un inovāciju festivāls Climateeurope2 Venēcijā; Climax festivāls Bordo .
Uzņēmumu noturības semināri	Ieinteresētās puses	Programmas vai pasākumi, kas veicina uzņēmumu spēju novērtēt savu ievainojamību un izstrādāt pielāgošanās stratēģijas.	Nodrošina ar zināšanām un rīkiem. Nepieciešama ilgstoša iesaiste un resursi.	Labā prakse un pieredze Skotijas semināri piekrastes erozijas skartajiem mazajiem uzņēmumiem .

GALVENIE PUNKTI, KAS JĀŅEM VĒRĀ, IZSTRĀDĀJOT IESAISTĪŠANAS UN KOMUNIKĀCIJAS STRATĒGIJU

NOSAKIET SAVUS MĒRĶUS UN PANĀKUMU RĀDĪTĀJUS

- Identificējiet konkrētus mērķus ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistei un komunikācijai, atbilstoši katram RAST solim.
- Nosakiet, kā novērtēsiet iesaistīšanas un komunikācijas pasākumu efektivitāti.

NOSAKIET, KAS UN KUROS SOĻOS IR JĀIESAISTA

- Izmantojiet ietekmes un interešu matricu un RACI matricu, lai noteiktu galvenās ieinteresētās puses un iedzīvotājus, kurus jūs vēlaties iesaistīt vai nodrošināt komunikāciju. Tas palīdzēs nodrošināt ilgtermiņa politisko apņemšanos un izveidot efektīvu pielāgošanās plānošanas un īstenošanas pārvaldību. Tas arī nodrošinās jūsu plāna atbilstību, uzticamību un leģitimitāti. Turklāt tas palīdz noteikt tos, kuru izpratne un atbalsts ir būtiski svarīgi veiksmīgai īstenošanai.
- Dažas ieinteresētās puses un iedzīvotāji būs nozīmīgi visos pielāgošanās plānošanas procesa soļos, bet citi būs nozīmīgi tikai konkrētos soļos. Uzsākot katru nākamo soli, ieteicams pārskatīt, kuras ieinteresētās puses iesaistīt. 2., 3. un 4. solī tās būs tās ieinteresētās puses, kurām jāiesaistās, pamatojoties uz to pienākumiem un kompetenci attiecībā uz nozarēm, kuras tiks aplūkotas jūsu klimata ievainojamības, risku un pielāgošanās iespēju novērtējumos. Piektajā solī, izstrādājot īstenošanas plānus, jāiesaista organizācijas un personas, kas pārstāv potenciālos īstenošanas partnerus vai finansētājus.

VEICINIET ILGTSPĒJĪGU IESAISTĪŠANOS

- Identificējiet atbilstošus līdzdalības pasākumus un ar tiem saistītos rīkus publiskā un privātā sektora ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistīšanai, izstrādājot līdzdalības pasākumu plānu katram RAST solim (sk. 2. attēlu)
- Noskaidrojiet, kādas priekšrocības jūsu reģionālajai vai vietējai iestādei, ieinteresētajām pusēm un iedzīvotājiem sniedz iesaiste, tostarp, kā pārvaldīt ekspektācijas un veidot kopienas sajūtu.
- Aprakstiet nepieciešamos resursus un paredzamo katra līdzdalības pasākuma ilgumu. Paturiet prātā, ka iesaistīšanās procesa ilgums laika gaitā var mainīties.

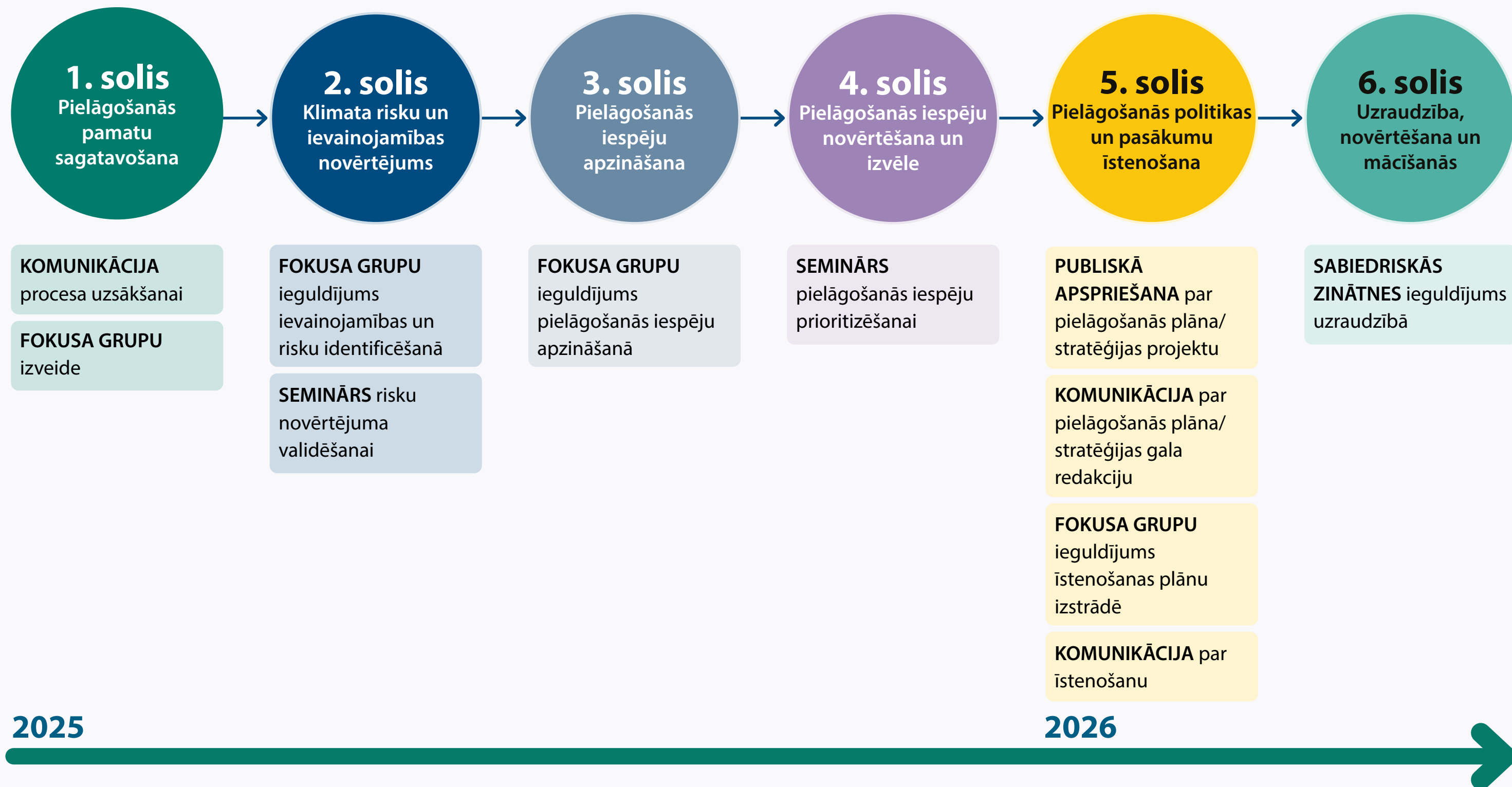
NODROŠINIET EFEKTĪVU SAZIŅU

- Nosakiet galvenos vēstījumus, mērķauditorijas un piemērotus saziņas kanālus katrā RAST solī.
- Pielāgojiet saziņu tā, lai tā atbilstu ieinteresēto pušu prioritātēm, bažām un motivācijai.
- Izmantojiet skaidrus, saistošus un vizuāli pārliecinošus formātus, lai veicinātu izpratni un līdzdalību.

2. attēls. Iesaistīšanas un komunikācijas stratēģijas piemērs, kurā detalizēti aprakstīti līdzdalības pasākumi dažādos RAST soļos

2., 3. UN 4. SOLIS: KLIMATA RISKU UN IEVAINOJAMĪBAS NOVĒRTĒJUMS UN PIELĀGOŠANĀS IESPĒJU IDENTIFICĒŠANA, NOVĒRTĒŠANA UN ATLASE

Kā lasīt šo sadaļu:

Sāciet ar mērķu pārskatīšanu, lai saprastu, uz ko vērsta šī sadaļa, kurā izskaidrots, kā ieinteresētās puses un iedzīvotāji var tikt iesaistīti RAST 2., 3. un 4. solī. Šie soļi sniedz iespējas nodrošināt ieguldījumu un validēt jūsu klimata risku un pielāgošanās iespēju novērtējumus. Šajā sadaļā ir aprakstīti konkrēti līdzdalības pasākumi un ar tiem saistītie rīki, ko var izmantot, lai sasniegtu, apvienotu un iesaistītu ieinteresētās puses un iedzīvotājus.

Šīs sadaļas mērķi:

- Paskaidrot, kā RAST 2., 3. un 4. solī var konsultēties ar ieinteresētajām pusēm un iedzīvotājiem.
- Uzsvērt līdzdalības pasākumus un ar tiem saistītos rīkus ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistīšanai, tostarp iekļaujot paraugprakses piemērus.
- Akcentēt nepieciešamību pārvaldīt ievainojamo grupu ekspektācijas, lai atbalstītu lēmumu pieņemšanas procesu un panāktu vienprātību visos pielāgošanās soļos.

2., 3. UN 4. SOLIS:

KLIMATA RISKU UN IEVAINOJAMĪBAS NOVĒRTĒJUMS UN PIELĀGOŠANĀS IESPĒJU IDENTIFICĒŠANA, NOVĒRTĒŠANA UN ATLASE

FOKUSA GRUPAS UN SEMINĀRI

Fokusa grupas sniedz iespēju nodrošināt informāciju un tās validēšanu attiecībā uz konkrētām nozarēm vai tēmām, jo īpaši no tām pusēm, kuras ir atbildīgas par lēmumu pieņemšanu vai kurām ir specifiskas zināšanas par tēmu no publiskā un privātā sektora, kā arī trešo pušu pārstāvjiem. Pēc tam, apvienojot visas fokusa grupas semināros, var rast sinerģijas un kompromisus starp nozarēm un tēmām, aptverot arī netiešās ietekmes, ietekmju pārnese un iespējamās pielāgošanās ar negatīvu ietekmi (maladaptation) novēršanu.

Zināšanu pārnesei, kopmācīšanās un jaunu ideju kopīgai radīšanai ieteicams izmantot tādus semināru formātus kā **World Café**, **Fish Bowl**, lomu spēles un **Pro Action Café**. Šīs metodes rada atvērtu un interaktīvu telpu dialogam, veicinot dažādus viedokļus un kopīgu izpratni.

IEDZĪVOTĀJU APTAUJAS

Lai iegūtu informāciju par iedzīvotāju izpratni, bažām un motivāciju attiecībā uz ievainojamību pret klimata pārmaiņām, riskiem un pielāgošanās iespējām, var veikt iedzīvotāju aptaujāšanu. Kā piemēru var minēt **aptauju par klimata pārmaiņām Valjadolidā (ES)**, **ES projekta KNOWING aptauju par klimata pārmaiņu pārvarēšanu** un **IMPETUS projekta ietvaros veikto iedzīvotāju aptauju septiņos bioklimatiskajos reģionos visā Eiropā**. Lai veiksmīgi izstrādātu un īstenotu pielāgošanās klimata pārmaiņām stratēģiju vai plānu, ir ļoti svarīgi izprast kolektīvo uztveri, bažas un motivāciju. Tā var sniegt vērtīgu ieskatu par iespējamiem šķēršļiem pielāgošanās pasākumu plānošanā un īstenošanā un palīdzēt izstrādāt pielāgošanās stratēģiju vai plānu atbilstoši iedzīvotāju vajadzībām un vēlmēm, tādējādi palielinot plāna nozīmīgumu un iedzīvotāju atzinību.

DZĪVĀS LABORATORIJAS

Dzīvā laboratorija nodrošina reālu testēšanas vidi, kurā kopīgi radīt, pārbaudīt un pilnveidot konkrētus risinājumus. Dzīvajā laboratorijā var kopīgi novērtēt klimata riskus un identificēt pielāgošanās iespējas, iesaistot tos pārstāvjus, kuri ir pakļauti riskiem un/vai kuri varētu gūt labumu no ierosinātajiem risinājumiem.

Labs piemērs ir ES projekts **FEAST**, kas izmanto uz lietotāju orientētu eksperimentālu vidi, lai iesaistītu ievainojamas grupas, gūstot viņu ieskatu, lai novērstu ekonomiskos un ģeogrāfiskos šķēršļus ilgtspējīga uztura ieviešanai. Ir arī citi projekti, kas strādā pie tā, lai **klimata trauksmi** pārvērstu iespējās, piemēram, projekti **CALM-EY** un **EMBRACE** Lietuvā, Itālijā un Grieķijā, kas pēta emocionālo reakciju uz klimata pārmaiņām, veicinot kopmācīšanos un noturību. Šīs dzīvās laboratorijas ļauj pārveidot trauksmi aktīvā iesaistē, nodrošinot, ka iedzīvotāju emocionālā labklājība tiek ņemta vērā visos posmos – novērtējot galvenos riskus un ievainojamību, nosakot pielāgošanās prioritātes un mērķus un izvēloties piemērotas pielāgošanās iespējas, atbalstot un pilnvarojot kopienas.

LĪDZDALĪBAS RĪKI

Pastāv neskaitāmi pārbaudīti līdzdalības rīki (piemēram, **JTP rokasgrāmata**), kurus var izmantot fokusa grupās vai ieinteresēto pušu semināros, īstenojot 2., 3. un 4. soli. Tādi rīki kā vizijas veidošana, **piecstūra problēma**, **līdzdalības kartēšana**, **izpētes apli** un kognitīvā kartēšana var būt noderīgi, meklējot kopsaucējus. Papildus šiem līdzdalības rīkiem pastāv arī citi strukturēti formāti, piemēram, sadarbības inovāciju laboratorijas, kas nodrošina vidi galvenajām ieinteresētajām pusēm (tostarp pilsoniskajai sabiedrībai, pētniekiem, politikas veidotājiem un uzņēmumiem), lai kopīgi izstrādātu risinājumu variantus. Šīs laboratorijas nodrošina radošu problēmu risināšanu, veicinot starpdisciplināru sadarbību un iteratīvu pieeju testēšanai. Starp līdzdalības rīkiem var nosaukt arī ir hakatonus, kas ir intensīvi, laika ziņā ierobežoti pasākumi, kuros dažādas komandas ātri izstrādā un testē inovatīvus risinājumus konkrētām problēmām. Tie pulcē kopā tehniskos ekspertus, praktiķus, lēmumu pieņēmējus un var radīt idejas un paātrināt praktisku pielāgošanās stratēģiju izstrādi.

Pastāv arī rīki, kas palīdz pārvaldīt ekspektācijas attiecībā uz ieinteresēto pušu lomām un vēlmēm, iekļaut lēmumu pieņemšanā dažādus viedokļus un panākt vienprātību attiecībā uz pasākumiem, noteikt prioritātes un izvēlēties pielāgošanās iespējas; starp šādiem rīkiem var nosaukt **līdzdalības daudzkritēriju analīzi**, **atklātos forumus** un **apaļā galda diskusijas**. Līdzdalības daudzkritēriju analīze ļauj ieinteresētajām pusēm aktīvi iesaistīties vērtēšanas kritēriju noteikšanā, piešķirt šiem kritērijiem relatīvu svaru un novērtēt dažādas pielāgošanās iespējas. Semināru, apspriežu un interaktīvu vingrinājumu laikā ieinteresētās puses, tostarp politikas veidotāji, vietējās kopienas, uzņēmumi, pētnieki, var izteikt savas prioritātes un panākt kopīgu izpratni par efektīvākajām un pamatotākajām pielāgošanās stratēģijām. Šis līdzdalības rīks ir būtisks 4. solī, un tas nodrošina, ka lēmumi atspoguļo daudzveidīgus viedokļus, palielina lēmumu legimitāti un veicina atbildības sajūtu par izvēlētajiem pasākumiem.

2. tabulā ir sniegta informācija par citiem līdzdalības pasākumu veidiem. Izvēloties līdzdalības pasākumus, jāņem vērā ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistīšanas un komunikācijas mērķi 2., 3. un 4. solī.

Setubalas pašvaldības Vides padomes (CME)
dibināšanas sanāksme, 2024. gada septembris

2., 3. UN 4. SOLIS:

KLIMATA RISKU UN IEVAINOJAMĪBAS NOVĒRTĒJUMS UN PIELĀGOŠANĀS IESPĒJU IDENTIFICĒŠANA, NOVĒRTĒŠANA UN ATLASE

2. tabula. Ieteicamie līdzdalības pasākumi ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistīšanai 2., 3. un 4. solī: klimata risku un ievainojamības novērtēšana un pielāgošanās iespēju identificēšana, novērtēšana un atlase

Līdzdalības pasākums	Mērķa grupa	Kāpēc izmantot šo pasākumu 2., 3. un 4. solī?	Apsvērumi	Noderīgu rīku, labās prakses un pieredzes piemēri
Līdzdalības darbnīca	Ieinteresētās puses; iedzīvotāji	Klimata risku un ievainojamības identificēšana (2. solis), pielāgošanās iespēju izpēte (3. solis) un pasākumu novērtēšana/izvēle (4. solis), veicinot kopmācīšanos, aktīvu uzklaušīšanu un īpašus iesaistīšanās rīkus un metodes.	Koordinācijas un vadīšanas problēmas	Noderīgi rīki Izveido savu nākotni - līdzdalības darbnīca , lai izstrādātu mērķus pielāgošanās klimata pārmaiņām pasākumiem; lomu spēles simulācijas klimata pārmaiņu lēmumu pieņemšanai; pielāgošanās lēmumu atbalstīšana, izmantojot scenāriju plānošanu ; TransformAr "Playbook" 5. versija par to, kā organizēt līdzdalības darbnīcu, ko izmanto dažādos Eiropas reģionos un pilsētās. Labā prakse un pieredze Projekts "Scenāriji ilgtspējīgai Eiropai 2050. gadā" ; ES projekta REXUS ; līdzdalības semināri; seminārs par pielāgošanās klimata pārmaiņām izaicinājumiem un iespējām programmā Copernicus, Zemes novērošanā un politikas jomā ; ISWEL projekts , scenāriju pielāgošanās plānošana.
Fokusa grupas	Iedzīvotāji	Efektīva padziļinātām diskusijām, lai detalizēti izpētītu klimata riskus (2. solis), apkopotu informāciju par pielāgošanās iespējām (3. solis) un precizētu atlases kritērijus (4. solis).	Var neatspoguļot plašākas sabiedrības viedokli	Noderīgi rīki EIP-AGRI 46 Fokusa grupas; Fokusa grupa "Pārejas plāni klimata pārmaiņu mazināšanai" . Labā prakse un pieredze CREST fokusa grupa par pilsētu infrastruktūras noturību pret klimata pārmaiņām Bordo.
Izpratnes veicināšanas kampaņa	Ieinteresētās puses; iedzīvotāji	Svarīgi, lai veidotu pierādījumu bāzi, palielinātu sabiedrības informētību un nodrošinātu informācijas apmaiņu par klimata riskiem (2. solis). Iespējamo pielāgošanās iespēju popularizēšana (3. solis) un ieinteresēto pušu atbalsta nodrošināšana izvēlētajiem pasākumiem (4. solis).	Nepieciešami lieli centieni, lai uzturētu iesaistīšanos	Labā prakse un pieredze Eiropas Komisijas uzsāktā kampaņa "Tu kontrolē klimatu" ; sabiedrības informēšanas kampaņa "Nīderlande dzīvo ar ūdeni" (video); Saragosas ūdens taupīšanas pilsētas programma .
Iedzīvotāju aptauja	Iedzīvotāji	Apkopot plašu informāciju par izpratni attiecībā uz klimata riskiem un ievainojamību (2. solis), novērtēt atbalstu pielāgošanās iespējām (3. solis) un informēt par pasākumu izvēli (4. solis).	Ierobežots atziņu klāsts, iespējama subjektivitāte, specifiskas sasniedzamās kopienas	Labā prakse un pieredze Pašvaldību veiktās aptaujas par izpratni attiecībā uz klimata pārmaiņām, piemēram, ES finansētā IMPETUS projekta ietvaros uzsāktā aptauja; Eiropas Komisijas atklātās konsultācijas par ES stratēģiju par pielāgošanos klimata pārmaiņām ; iedzīvotāju aptaujas Drēzdenē un Valjadolidā ; ES projekta KNOWING aptauja.
Dzīvās laboratorijas	Ieinteresētās puses; iedzīvotāji	Klimata risku un pielāgošanās iespēju kopīga novērtēšana reālā vidē (2. un 3. solis) un izvēlēto pasākumu pilnveidošana (4. solis).	Sarežģīta organizēšana, nepieciešama pastāvīga pārvaldība	Labā prakse un pieredze EuCliPa klimata asociācija un tās laboratorijas; dzīvās laboratorijas pielāgošanās klimata pārmaiņām projektā Score ; ECO-READY dzīvās laboratorijas; I-CISK dzīvās laboratorijas, kas attīsta uz cilvēku orientētus klimata pakalpojumus, izmantojot pētniecību Eiropas un Āfrikas klimata pārmaiņu karstajos punktos.
Hakatonī	Ieinteresētās puses	Inovatīvu pielāgošanās iespēju radīšana (3. solis) un potenciālo pasākumu kopīga novērtēšana (4. solis).	Prasa veltīt daudz laika, nepieciešams vadīt	Labā prakse un pieredze Hakatonī klimata tehnoloģiju risinājumu izstrādei, piemēram, windeurope hakatons , klimata hakatons un hakatons iedzīvotājiem un pētniekiem ; iniciatīva "EU Sparks for Climate" organizē vairākus tiešsaistes hakatonus vairākās valstīs.
Līdzdalības daudzkritēriju analīze	Ieinteresētās puses	Būtisks rīks, lai kopīgā lēmumu pieņemšanas procesā pielāgotu, novērtētu un izvēlētos pielāgošanās iespējas, pamatojoties uz saskaņotiem kritērijiem (4. solis).	Nepieciešamas zināšanas kritēriju un analīzes jomā	Noderīgi rīki BCNUEJ , Līdzdalības daudzkritēriju lēmumu pieņemšanas atbalsts (MCDA) .

5. SOLIS: PIELĀGOŠANĀS POLITIKAS UN PASĀKUMU ĪSTENOŠANA

Kā lasīt šo sadaļu:

Sāciet ar mērķu pārskatīšanu, lai saprastu nepieciešamību iesaistīt ieinteresētās puses un iedzīvotājus RAST 5. solī, kas ir veltīts īstenošanai. Līdzdalības pasākumi un praktiski rīki var palīdzēt iesaistīt un komunicēt ar ieinteresētajām pusēm un iedzīvotājiem, izstrādājot pielāgošanās stratēģijas un plānus, un investīciju plānus, nosakot finansējuma avotus un īstenojot pielāgošanās pasākumus.

Šīs sadaļas mērķi:

- Paskaidrot, kā RAST 5. solī var iesaistīt ieinteresētās personas no publiskā un privātā sektora, kā arī trešo pušu pārstāvjus un iedzīvotājus.
- Izcelt līdzdalības pasākumus, lai izstrādātu investīciju plānu izmaksu aprēķinus, noteiktu finansējuma avotus un iesaistītu galvenās publiskā un privātā sektora ieinteresētās puses politikas īstenošanā.
- Piedāvāt rīkus, ietvaru un pieredzes piemērus sadarbības un vienprātības veidošanai, līdzdalības budžeta veidošanai un sniegt citus piemērus, lai veicinātu strukturētu dialogu un kopdarbu veiksmīgiem pielāgošanās pasākumiem un to īstenošanai.

1. solis
Pielāgošanās
pamatu
sagatavošana

2. solis
Klimata risku un
ievainojamības
novērtējums

3. solis
Pielāgošanās
iespēju
apzināšana

4. solis
Pielāgošanās
iespēju
novērtēšana un
izvēle

5. solis
Pielāgošanās
politikas un
pasākumu
īstenošana

6. solis
Uzraudzība,
novērtēšana un
mācīšanās

Lai nodrošinātu pielāgošanās klimata pārmaiņām politikas un pasākumu efektivitāti, ir būtiski iesaistīt ieinteresētās puses un iedzīvotājus to īstenošanā. Šajā posmā jūs varat iesaistīt ieinteresētās puses un iedzīvotājus:

- Izstrādājot izmaksu ziņā pamatotus investīciju plānus izvēlētajiem pielāgošanās pasākumiem.
- Apzinot finansējuma avotus
- Izstrādājot politikas īstenošanas plānus.

RĪCĪBAS PLĀNI PIELĀGOŠANĀS PASĀKUMU ĪSTENOŠANAI

Izstrādājot rīcības plānus, ir svarīgi iesaistīt:

- Publiskā un privātā sektora, kā arī trešo pušu pārstāvju vadītājus, kas būs atbildīgi par pasākumiem vai to īstenošanu.
- Ekspertus ar specifiskām zināšanām, piemēram, par standartiem, specifikācijām vai labo praksi.
- Ieinteresētās puses un iedzīvotājus, kas var kaut kādā veidā veicināt pasākumu īstenošanu.

Svarīgi ir arī informēt visus tos iedzīvotājus, kurus šādu plānu īstenošana var ietekmēt vai kuri var gūt labumu no to īstenošanas.

ES FINANSĒTOS PROJEKTOS IZSTRĀDĀTIE LĪDZDALĪBAS PROCESI

Rīcības plānu pielāgošanās pasākumu īstenošanai, tostarp nepieciešamo stimulējošo apsvērumu (piemēram, tiesību aktu, noteikumu, politikas, stratēģiju, plānu vai stimulu) izstrāde, var būt process, kurā dažādi dalībnieki apspriež konkrētus aspektus, lai veicinātu iekļaujošu un strukturētu dialogu. Šis process var ietvert informētu diskusiju organizēšanu, vienprātības veidošanu un dažādu viedokļu integrēšanu, lai nodrošinātu, ka rezultātā izstrādātie pasākumi un plāni ir visaptveroši un plaši atbalstīti. Lai gūtu vairāk iedvesmas, varat aplūkot ES finansēto projektu **PHOENIX** un **REAL DEAL** ietvaros izstrādāto sistēmu piemērus un iesaistišanas rīkus, piemēram, **Kopienas dialogu**. Var izmantot arī citus rīkus, piemēram, klimata aizsardzības kampaņas un uz kopienu balstīta līdzdalības izpēti, lai veicinātu iesaistišanos un sekmētu kopīgu lēmumu pieņemšanu.

ZAĻIE LĪDZDALĪBAS BUDŽETI

Lai izstrādātu investīciju plānus, 5. soli var papildināt ar koplēmuma procesu un **zaļo līdzdalības budžetu**. Kā piemērus var aplūkot **Lisabonas** un **Barcelona** līdzdalības budžetu iniciatīvas, kur iedzīvotāji tika tieši iesaistīti resursu piešķiršanā klimata projektiem. Lai apkopotu dažādas ieinteresēto pušu atziņas un idejas par attiecīgajiem finansējuma avotiem pielāgošanās klimata pārmaiņām politikas īstenošanai, var izmantot līdzdalības pasākumus (piemēram, līdzdalības budžeta izstrādi, ieinteresēto pušu seminārus, apspriežu forumus, fokusa grupas, kopienas līdzdalības pētījumus vai publiskas sanāksmes). Lai atvieglotu izpratni par finansējuma iespējām, **šajā rokasgrāmatā** ir iekļauti tādi avoti un instrumenti kā dotācijas, publiskā un privātā sektora partnerības, pūļa finansējums un filantropijas fondi, un katrs no tiem ir izskaidrots, norādot ieguvumus pamatotu lēmumu pieņemšanai.

STIMULI

5. solī jūs varat sadarboties ar esošajām vietējām rīcības grupām un tīkliem (piemēram, AdaptLocal tīklu un iniciatīvu, ko izveidojusi **Kaskajas pilsētas dome** Portugālē) vai veicināt to izveidi, ja tādas vēl nav izveidotas. Turklāt, īstenojot pielāgošanās pasākumus, jūs varat izmantot **stimulus**, piemēram, vides politikas instrumentus (EPI) vai motivācijas (piemēram, skatīt ES projektu "**Nudge for energy efficiency**"), kā arī mikrodotācijas, kas var veicināt paradumu maiņu un atbalstīt kolektīvos mērķus (skatīt 3. tabulu).

5. SOLIS:

PIELĀGOŠANĀS POLITIKAS UN PASĀKUMU ĪSTENOŠANA

29

3. tabula. Ieteicamie līdzdalības pasākumi ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistīšanai 5. solī: pielāgošanās politikas un īstenošana

Līdzdalības pasākums	Mērķa grupa	Kāpēc izmantot šo rīku 5. solī?	Apsvērumi	Noderīgu rīku, labās prakses un pieredzes piemēri
Zaļais līdzdalības budžets	Iedzīvotāji	Kopīga lēmumu pieņemšana par budžeta piešķiršanu, iesaistot iedzīvotājus, lai nodrošinātu, ka līdzekļi tiek izmantoti pielāgošanās pasākumiem. Tas palīdz noteikt prioritātes pasākumiem, pamatojoties uz kopienas vajadzībām un kontekstu.	Sarežģīta budžeta plānošana un finanšu pārvaldība	Noderīgi rīki Pārmaiņu teorija līdzdalības budžetā kā instruments pārmaiņu izpratnei. Labā prakse un pieredze Zaļā līdzdalības budžeta pieredze Skotijā, Lisabonā, Barcelona .
Klimata aizstāvības kampaņas	Ieinteresētās puses; iedzīvotāji	Veicināt pielāgošanās plānu integrēšanu plašākā politikā, veidot izpratni un nodrošināt politisko atbalstu pielāgošanās pasākumiem.	Nepieciešamas spēcīgas saziņas stratēģijas	Noderīgi rīki Climate-ADAPT interešu aizstāvības stratēģiju apraksts. Labā prakse un pieredze Climate Chance Europe 2024 Valonijas samits Eiropas pārredzamības reģistrs - Eiropas Parlaments.
Stimuli	Ieinteresētās puses; iedzīvotāji	Īstenot stimulus, lai veicinātu paradumu maiņu, un motivētu un iesaistītu ieinteresētās puses un iedzīvotājus pielāgošanās pasākumu īstenošanā.	Nepieciešama efektīva uzraudzība un novērtēšana	Noderīgi rīki Uzvedības izmaiņu ekonomisko stimulu Climate-ADAPT apraksts. Septītās pamatprogrammas finansētais projekts WEATHER un transporta pielāgošanas stimuli un to iespējamā ietekme. ES projekta EPI-Water ekonomisko instrumentu pārskats.
Publiskās sanāksmes	Ieinteresētās puses; iedzīvotāji	Dalīties ar informāciju par pielāgošanās plāniem un apkopot kolektīvu ieguldījumu lēmumu pieņemšanā. Sanāksmes nodrošina pārredzamību un plašu kopienas iesaisti.	Iespējama zema aktivitāte, nepieciešama laba vadīšana.	Labā prakse un pieredze Benidormas pilsētas domes plenārsēde par pielāgošanās plānu klimata pārmaiņām. Publiskais Pasaules ekonomikas forums: weforum Bonnas federālā pilsēta sadarbībā ar ICLEI rīko globālo forumu "Drosmīgās pilsētas", kas dod iespēju pilsētu līderiem un lēmumu pieņēmējiem risināt ārkārtas klimata problēmas.
Kopienas līdzdalības pētniecība (CBPR)	Iedzīvotāji	Iesaistīt iedzīvotājus kopīgā pielāgošanās pasākumu analizē un atbalstīt kopmācīšanos, izstrādājot informētākus un pieņemamākus pielāgošanās pasākumus.	Nepieciešama cieša kopienas sadarbība	Noderīgi rīki Žironas Universitātes instrumentu kopums, tostarp CBPR. CBPR no Zviedrijas Starptautiskā vietējās demokrātijas centra.
Vietējā klimata rīcības grupa	Iedzīvotāji	Iesaistīt vietējās klimata rīcības grupas, lai nodrošinātu kopienu līdzdalību un veicinātu kopmācīšanos. Rīcības grupas palīdz izstrādāt un īstenot vietējās pielāgošanās stratēģijas.	Nepieciešama pastāvīga motivācija un koordinācija	Noderīgi rīki Vietējā klimata rīcības grupa.
Publiskā un privātā sektora partnerība (PPP)	Ieinteresētās puses	Partnerības starp valdību, vietējām iestādēm un uzņēmumiem, lai līdzfinansētu un īstenotu pielāgošanās klimata pārmaiņām projektus.	Kopīgs finansējums un zināšanas. Iespējamās sarežģītas pārrunas.	Labā prakse un pieredze Temzas aizsprosts (Apvienotā Karaliste) ar partnerību, lai aizsargātu Londonu no plūdiem.

6. SOLIS: UZRAUDZĪBA, NOVĒRTĒŠANA UN MĀCĪŠANĀS

Kā lasīt šo sadaļu:

Sāciet ar mērķu pārskatīšanu, kas vērsti uz ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistīšanu RAST 6. solī, aptverot pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu īstenošanas uzraudzību un novērtēšanu. Šajā sadaļā ir iekļauti rīki un veiksmīgi projekti, kas var veicināt sabiedrības iesaisti un līdzdarbošanos, kā arī kopmācīšanos un atbalstu uzraudzības pasākumiem.

Šīs sadaļas mērķi:

- Paskaidrot, kā publiskā un privātā sektora, kā arī trešo pušu pārstāvjus un iedzīvotājus var iesaistīt RAST 6. solī.
- Veicināt izpratni par to, kā veikt procesu, iznākumu un rezultātu uzraudzību, kā arī risināt problēmas, kas saistītas ar termiņiem un grūtībām rezultātu attiecināšanā.
- Izcelt rīkus, kas veicina iesaistīšanos, kopmācīšanos un atbalstu uzraudzības pasākumiem.
- Sniegt veiksmīgu projektu piemērus, kas apliecina sabiedrības līdzdalību progresa novērtēšanā, ievainojamības mazināšanā un ilgtermiņa iesaistes un datu kvalitātes nodrošināšanā.

1. solis
Pielāgošanās
pamatu
sagatavošana

2. solis
Klimata risku un
ievainojamības
novērtējums

3. solis
Pielāgošanās
iespēju
apzināšana

4. solis
Pielāgošanās
iespēju
novērtēšana un
izvēle

5. solis
Pielāgošanās
politikas un
pasākumu
īstenošana

6. solis
Uzraudzība,
novērtēšana un
mācīšanās

Pielāgošanās klimata pārmaiņām plāna īstenošanas uzraudzība, koncentrējoties uz procesu un rezultātu sasniegšanu, ir salīdzinoši vienkārša. Savukārt pielāgošanās rezultātu uzraudzība (t.i., attiecībā uz izmaiņām jutīgumā un pielāgošanās spējās un līdz ar to arī ievainojamībā pret klimata pārmaiņām, kā arī klimata risku līmeni) ir sarežģīta dēļ šādiem faktoriem:

- Laiks, kas var būt nepieciešams, lai īstenotu pielāgošanās pasākumus, ņemot vērā to apjomu un mērogu
- Laiks, kas var būt nepieciešams, lai pielāgošanās pasākumi progresētu un sniegtu izmērāmus rezultātus, kā piemēru var minēt kokus un to ekosistēmu pakalpojumus
- Grūtības, kas saistītas ar rezultātu attiecināšanu uz pielāgošanās darbībām. Tas var būt saistīts ar plašu potenciāli neviennozīmīgu mainīgo lielumu klāstu, kas var būt piemērojams visos mērogos, kā arī ar grūtībām noteikt piemērotus salīdzinājumus
- Ilgums, cik ilgi ir jāveic monitorings, kas rada praktiskus jautājumus saistībā ar ilgtermiņa finansējumu un konsekventas metodoloģijas izmantošanu salīdzināmu datu iegūšanai. Tāpēc veiksmīgas ilgtermiņa monitoringa shēmas ir retas

Regulāra ziņošana lēmumu pieņēmējiem un ieinteresētajām pusēm par paveikto, īstenojot pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu, palīdz vairot uzticēšanos un spēju pielāgoties. Aktīvi iesaistot ieinteresētās puses un iedzīvotājus 6. solī, jūs varat nodrošināt, ka pielāgošanās stratēģijas ir dinamiskas, balstītas uz pierādījumiem, pārredzamas, sadarbību veicinošas un reaģētspējīgas uz konteksta vajadzībām.

IEINTERESĒTO PUŠU UN IEDZĪVOTĀJU IESAISTĪŠANA KLIMATA PĀRMAIŅU PIELĀGOŠANĀS UZRAUDZĪBĀ UN NOVĒRTĒŠANĀ

Ieinteresēto pušu un iedzīvotāju iesaistīšana šajā posmā var palīdzēt veidot savstarpēju izpratni par pielāgošanās progresu, veicināt sadarbību, vairo uzticēšanos un rosināt aktīvu līdzdalību pielāgošanās klimata pārmaiņām stratēģiju pilnveidošanā un īstenošanā. Šāda iesaiste nodrošina, ka uzraudzības pasākumi ir iekļaujoši, pārredzami un spējīgi reaģēt uz mainīgajiem klimata riskiem.

Kā iesaistīt ieinteresētās puses un iedzīvotājus uzraudzībā, novērtēšanā un mācībās:

- Veicināt kopīgu uzraudzību: publiskais un privātais sektors, kā arī pilsoniskā sabiedrība var sadarboties, lai nomēritu progresu un novērtētu pielāgošanās rezultātus. Ir svarīgi noteikt skaidras lomas (kas un cik bieži sniedz kādus datus utt.), lai uzlabotu pārskatāmību un atbilstību par rezultātiem.
- Veicināt datu apmaiņu un mācību tīklu veidošanu: to var izdarīt, izveidojot procesus un platformas, lai apmainītos ar atziņām, paraugpraksi un gūto pieredzi starp dažādām nozarēm un kopienām ar mērķi stiprināt noturību pret klimata pārmaiņām.
- Izmantot līdzdalības novērtēšanas metodes: ieinteresētās puses un iedzīvotājus var iesaistīt arī efektivitātes novērtēšanā, izmantojot strukturētas atgriezeniskās saites sesijas, līdzdalības novērtējumus vai stāstu stāstīšanas metodes, kas ļauj gūt kvalitatīvu ieskatu.

SABIEDRISKĀ ZINĀTNE

Sabiedriskā zinātne sniedz vērā ņemamas iespējas datu vākšanai 6. solī, iesaistot sabiedrību ar klimatu saistītu mainīgo lielumu (kas attiecas arī uz 2. soli) novērošanā, sniedzot reāllaika datus un stiprinot sadarbību starp iestādēm un kopienām. Iedzīvotāju iesaistīšana veicina kopmācīšanos, kopīgu analīzi un uzlabo sabiedrības informētību par klimata riskiem un īstenoto risinājumu efektivitāti.

Kā iesaistīt iedzīvotājus pielāgošanās klimata pārmaiņām monitoringā:

- Noteikt jēgpilnas līdzdalības lomas un sniegt skaidrus norādījumus par to, kā iedzīvotāji var dot savu ieguldījumu (piemēram, temperatūras novērošana, ziņošana par plūdu līmeni, klimata ietekmes uz bioloģisko daudzveidību noteikšana).
- Nodrošināt datu kvalitāti un konsekveni ar sabiedriskās zinātnes metodoloģiju, izmantojot apmācību sesijas, pieejamus rīkus un validācijas mehānismus, lai nodrošinātu uzticamu ieguldījumu.
- Ilgstoši uzturēt iesaistīšanos, izmantojot mehānismus, lai dalītos ar rezultātiem un iegūtu atgriezenisko saiti par to, kā iedzīvotāju dati palīdz veidot politiku un veicina ilgtermiņa līdzdalību.

Sabiedriskās zinātnes iniciatīvu piemēri ir projekts **ScienceUs**, ES koprades laboratorijas **NEWSERA**, projekts **Hackair** par gaisa kvalitāti, ES projekts **AGORA** un tajā izmantotā sabiedriskā zinātne, kā arī **Eiropas Sabiedriskās zinātnes asociācija (ECSA)**, kas nodrošina resursus un demonstrē līdzdalības monitoringa projektus.

PRIVĀTĀ SEKTORA IESAISTĪŠANA UZRAUDZĪBĀ UN NOVĒRTĒŠANĀ

Uzņēmumiem ir būtiska loma klimata risku izsekošanā, pielāgošanās pasākumu ietekmes novērtēšanā un noturības integrēšanā savā darbībā. Privātā sektora iesaistīšana šajā posmā var veicināt inovācijas, radīt ieguldījumu iespējas un stiprināt publiskā un privātā sektora sadarbību.

Kā iesaistīt uzņēmumus uzraudzībā, novērtēšanā un mācībās:

- Aptaujas un atgriezeniskās saites mehānismi: pašvaldības, nozaru asociācijas vai ieinteresēto pušu iniciatīvas var kopīgi izstrādāt aptaujas, lai novērtētu privātā sektora pielāgošanās pasākumus, identificētu trūkumus un sekotu līdzi progresam laika gaitā. Piemēram, Austrija ir izmantojusi **aptaujas**, lai novērtētu plūdu riska mazināšanas pasākumus, gūstot ieskatu par privātā sektora ieguldījumu un jomām, kurās nepieciešami uzlabojumi.
- Uzraudzības panelu kopīga izstrāde: lai vizualizētu klimata riskus, pielāgošanās progresu un konkrētu nozaru ievainojamību, var kopīgi izstrādāt digitālas platformas, kurās piedalās vairākas ieinteresētās puses. Itālijā upju baseinu pārvaldības iestādes ir izstrādājušas plūdu riska **informācijas paneļus**, kas iesaista apdrošinātājus, nekustamā īpašuma attīstītājus un politikas veidotājus proaktīvā riska pārvaldībā.
- Pielāgotiesspējīgu uzņēmējdarbības stratēģiju veicināšana: uzņēmumi var piedalīties savstarpējās mācīšanās grupās, nozaru dialogos vai inovāciju laboratorijās, lai pilnveidotu pielāgošanās pieejas, pamatojoties uz izmaiņām riskos un citu pieredzi.

■ Publications Office
of the European Union

Vairāk informācijas:

Pielāgošanās klimata pārmaiņām -
Eiropas Komisija (europa.eu)

ES misija klimata pārmaiņu
pielāgošanās jomā portāls (europa.eu)

Misijas platforma [https://futurium.
ec.europa.eu/en/eu-mission-
adaptation-community/](https://futurium.ec.europa.eu/en/eu-mission-adaptation-community/)

#EUmissions

#HorizonEU

#MissionClimateAdaptation